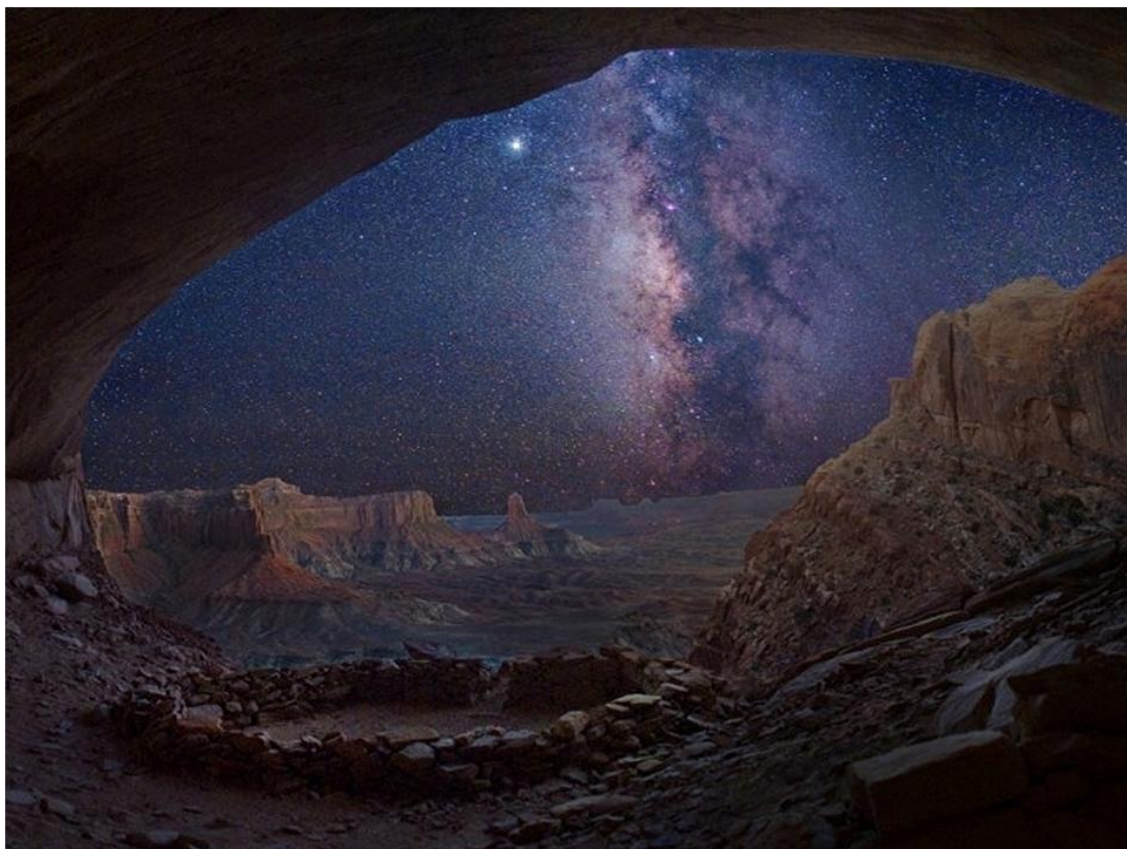

A Világ négy sarka

Gesztési Albert

Őseink csillagos égboltja.

- mit jelentett számukra a csillagok világa?
- tájékozódás – fent, lent, jobbra (keletre), balra (nyugatra), előre (északnak), hátra (délnek), fent (mennyország), lent (pokol).

- Világ közepe – ég közepe. Világ köldöke – ég köldöke.

- Égig érő fa. Égbe vivő út.
- Sámándobok rajzai.

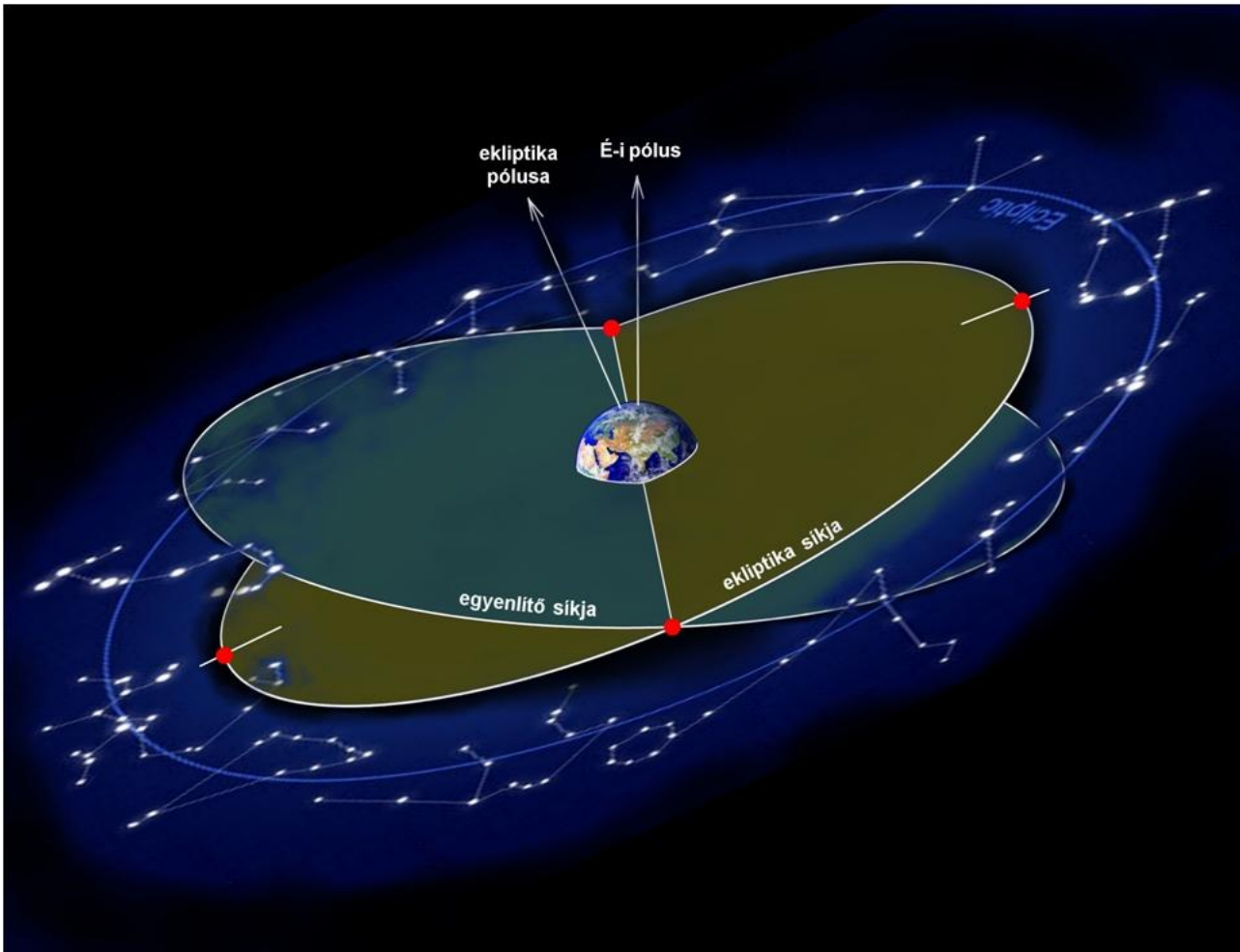

A lakott világ elképzelése

Mi maga a „föld”?

- Az archaikus ember világegyetemről alkotott képében nem szerepelt a térben felfüggesztett vagy lebegő Föld képze.
- legáltalánosabb értelemben: az ekliptikán keresztülfektetett ideális sík.
- Szűkebb értelemben a „szárazföld” az égi egyenlítőn átmenő ideális sík volt. Az egyenlítő így két részre osztotta az ekliptika menti állatövet (23,5 fok), az egyik fél a „szárazföld” (az állatöv északi sávja) a másik pedig „az alsó vizek” (az állatöv

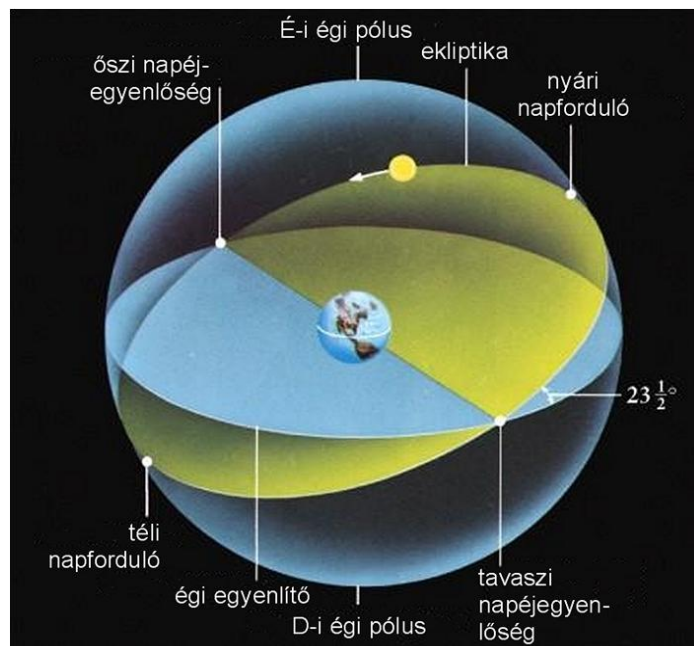
déli szakasza.

A „szárazföld”, „igazi föld” vagy „lakott világ” elnevezés a régiek számára nem a fizikai Földet jelentette, hanem az állatöv sávjára vonatkozott, kb. 24 fok szélességben az ekliptika alatt, és fölött. E „birodalomban laktak” a planéták, valamint a „sárkány”, amely a Nap vagy a Hold „elnyelésével” fogyatkozásokat okozott.

A kardinális pontok (napéjegyenlőségek és napfordulók) jelentősége.

A négy pont együtt alkotta a négy oszlopát vagy sarkát annak, amit a régiek „négyzetes földnek” neveztek.

Térbeli (égtáj szerinti) tájékozódás alapja – a Nap kelési és nyugvási pontjai.

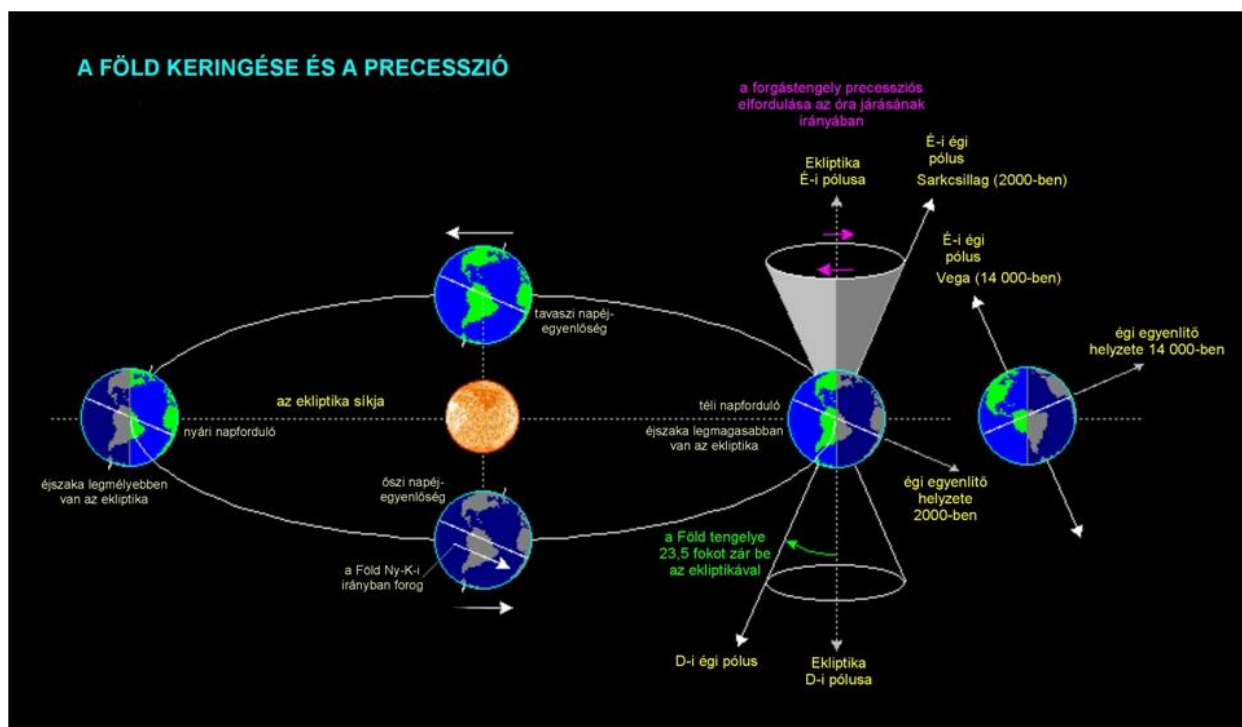
Időbeli (naptár) tájékozódás alapja – a Nap „tartózkodási helye” a kardinális pontokban.

Keleten közvetlenül a Nap előtt felemelkedő csillagkép: „a Nap hordozója” vagy az „ég fő oszlopa”. A távaszi napéjgyenlőség a rendszer vonatkoztatási pontja volt.

A precesszió.

A Föld forgástengelyének kettőskúp paláston történő elforgása. Oka elsősorban a Hold és a Nap gravitációs hatása: luniszoláris precesszió. A precessziós kúp nyílásszöge 23,5 fok. Periódusa 25 920 év.

Következménye a csillagászati koordináták változása. A látóhatárunk felett látható csillagképek változása.

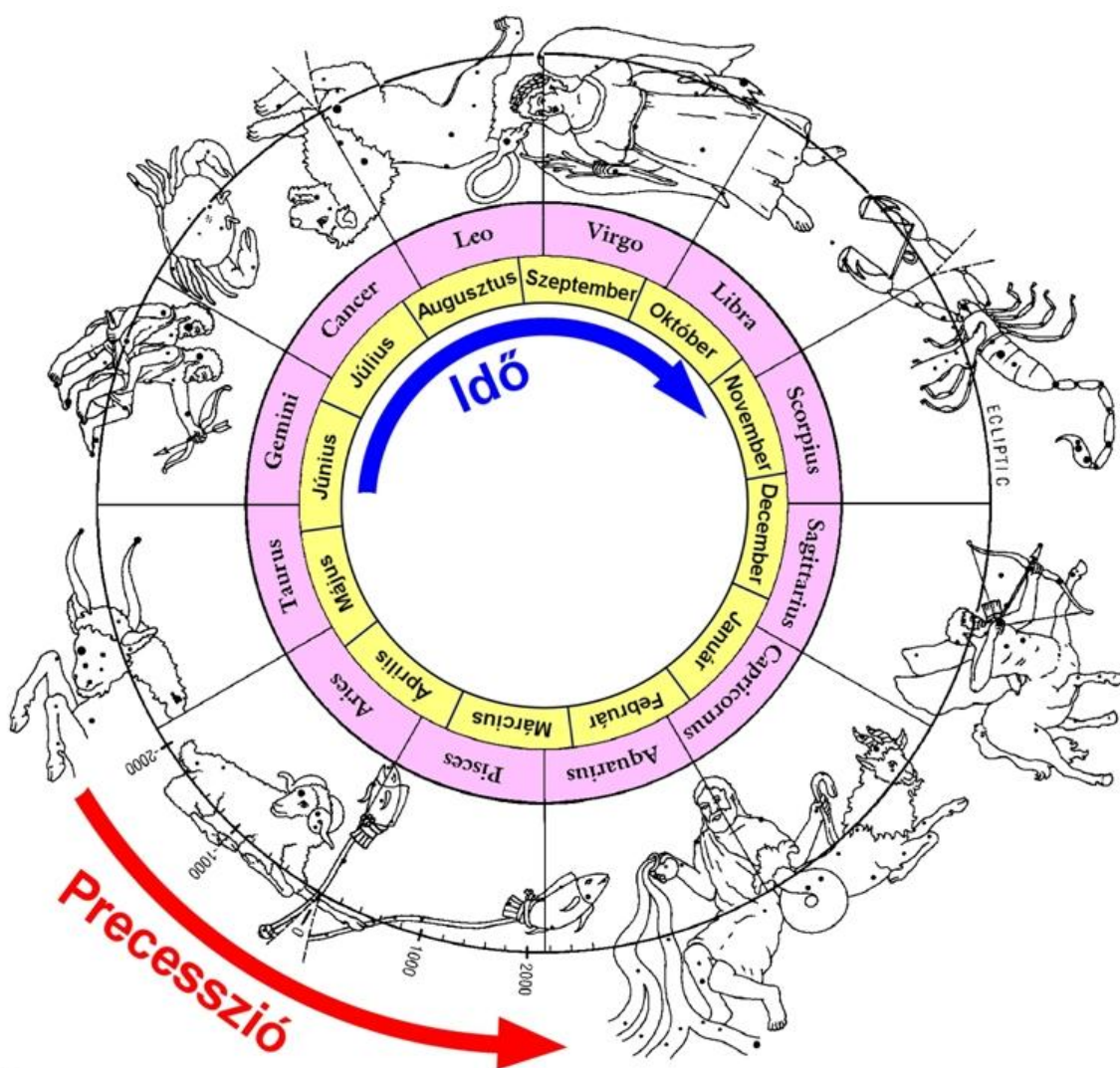

Hipparkhosz (kb. i.e. 190-125) csillagok pozícióméréseivel (újra)felfedezi a precessziót. Timokharisz és Arisztülosz korábbi csillagkatalógusait összevetette a sajátjával (1022 csill.)
Következtetése: az égi egyenlítő és az ekliptika metszéspontja évszázadonként legalább 1 fokkal eltolódik az állatöv mentén.

Pontos értéke: 50,37 ívmásodperc/év, azaz 1 évszázad alatt 1 fok 24 ívperc.
Kb. 72 évenként 1 fokot hátrál a tavaszpont az ekliptikán.

A precesszió”működése” és jelentősége.

Minthogy a csillagképek csak ideiglenesen uralják a négyszögű föld négy sarkát, mondhatták, hogy ez a föld „elvész” és új föld kél a vizekből, azaz négy új csillagkép emelkedik föl az év négy pontján.

A Napnak valamely csillagképben való fölkelte azt jelenti, hogy e csillagképpel együtt kel föl, fénye azt láthatatlanná teszi, mintegy „áldozatává válik”.

Azt a csillagképet, amelyben a tavaszponton a nap fölkel, úgy nevezték, hogy „áldozati” vagy „az áldozati oszlophoz kötött” – ez megmagyarázná, hogy miért nevezik áldozati báránynak Krisztust, aki megnyitotta a Halak 2100 évig tartó új világkorszakát.

A „nullpont” kb. i.e. 4500-ban volt. Ekkor a tavaszi napéjgyenlőségi pont az Ikrekben

volt. Lassan a Bikába, azután a Kosba, végül a Halakba vándorolt.

Mózes „szarvai” a Kos korszakának kezdetét jellemezte, az aranyborjú a Bika volt.

A „nullpontban” a világ két sarkpontja – a tavaszi és az őszi napéjegyenlőség – az Ikrekben és a Nyilasban (kettős testű jegyek) volt, közöttük ívelt a Tejút. A napfordulók pedig a Szűz és a Halak csillagképekben voltak: „nyitva áll az út” ég és föld között, fölfelé és lefelé. Az „aranykorban” az emberek és az istenek találkozhattak.

Hésziodosz *Munkák és napok* c. művében öt korszak egymásra következését jegyzi föl. Elsőként jelölt korszak, amikor a Malom békét és bőséget örölt. Ez az Aranykor, a latin hagyományban a Saturnia regna, a Szaturnusz uralma; a görögöknél Kronosz.

Ma a precesszió elvesztette jelentőségét a mindennapi életünkben, holott egykor az egyetlen, folytonosságában fenséges mozgás volt, amikor a régiek az emberiség egészére ható nagy ciklust keresték.

A mitikus Malom.

A precesszió forgását malomhoz hasonlítják.

Görögök: „A mennyek úgy forognak, mint a malomkő” Kleomédész (i.u. 150 körül).

Araboknál: a β UMi – *Kochab* jelentése a „malom csapszege”.

Indiában a Bhagavata Purana elmeséli, hogy Sarkcsillagnak az erényes Dhruva herceget jelölték ki. „A csillagok és alakzataik, valamint a bolygók mind körülöttes forogjanak.” Dhruva a legmagasabb póznára hág: „Visnu magas székhelyéig, mely körül örökre bolyonganak a csillagos szférák, mint ahogyan a gabonamalom álló tengelyét forgatják megállás nélkül a dolgozó ökrök.”

Magyaroknál: a Göncöl csillagait hét, cséplést végző ökörnek képzelték.

Amlodhi kézimalma a Grotti (dán eposz)

Kalevala – teljes egészében mágikus és kozmológiai jellegű eposz.

Kalevala egy titokzatos ős, aki nem is szerepel a műben. Fiai: Vainamöinen (derék), Ilmarinen (kovács) és Lemminkäinen (léha).

A cselekmény a Szampó nevű malom kikovácsolása és megszerzése körül forog.

Szampó a szanszkrit *skambha* = oszlop, pózna szóból eredeztethető.

A Szampó nem más, mint maga az ég. Minden jó forrása. Csónakon menekítik, de egy madár elragadja, majd a tengerbe ejti. A Szampó elvész, tönkremegy.

Kullervo egy más korszakból érkező rejtélyes alak, aki arra kényszeríti

Vainamöjnt, hogy távozzon a színről (kardinális csillagjegy csere).

Hogyan és miért történik meg, hogy ezt a Malmot, melynek csapszege a Sarkcsillag, meg kellett rongálni, vagy kizökkenteni?

Miből gondolták azt, hogy a hajtótengely kiugrott az üregéből? Vagy másik malmot kell építeni?

A precesszió miatt a Sarkcsillag tényleg kizökken a helyéről, néhány ezer évenként más

„tengelycsillagot” kell választani.

A legstabilabb, legállandóbb égi pont az ekliptika pólusa. Gyakori neve volt a Lyuk az Égen, mert azon a tájékon nincsen csillag, ami jelölhetné. Az északi égi pólus e körül 25 920 év alatt egy 23,5 fok sugarú kört ír le.

Naptárunk négy sarka

Ma használatos Gregorián-naptár története.

Egyiptomi naptári rendszer. Biztosan létezik az i.e. III. évezred elejétől.

12 db. 30 napos hónap = 360 nap + 5 nap (epagomena) toldalék napok.

Kezdeté a Szíriusz heliákus kelése: kb. július 19. (Nílus áradása).

Szóthisz-periódus: négy évenként 1 nap eltolódás. $365 \times 4 = 1460$ év.

Az 1461. évben a két naptár megegyezik: Szóthisz-év.

Szóthisz év volt i.e. 1321, 2781 és 4241.

Római naptári rendszer. Romulus alkotta meg. 10 hónap, összesen 304 nappól állt.

Évkezdő hónap Martius (Mars istenről).

Második Apru (Vénusz etruszk neve), gör.: Aphrodité, - Április.

Harmadik Maiores (meglett korúak tiszteletére) – Május.

Negyedik Iunius (iuniores), hogy az ifjaknak is kedvébe járjon – Június.

További hónapokat csak számozta: Quintilis, Sextilis, Septem, Octo, Novem, Decem.

A két zord téli hónap névtelen maradt.

I.e. 700 körül vezetik be a 12/13 holdhónapból álló évet és két új hónapot iktatnak be Ianuariust és Februariust. Calendae (calare = kihirdetni) Idus, Nonae.

Római naptárreform. Julius Cezar (pontifex maximus) i.e. 46-ban.

„Annus confusionis” a zűrzavar éve 445 nappól állt.

Cézár Szoszigenész egyiptomi csillagászt bízza meg a naptár megjavításával.

Négy évenkénti szökőnapok bevezetése. (Augusztusz i.sz. 8-ban kiigazítás)

Gergely naptár. 1582. október 4-e után 15-ét kellett írni.

Az év kardinális, vagy „tengely” napjai.

Évszak kezdetek – tavaszi és őszi napéjegyenlőség, téli és nyári napforduló.

Mai beosztás szerint: március 21, június 22, szeptember 23, december 22.

Jeles (jelölő) napok, kapcsolódó ünnepek a kereszténység körében:

Március 24. Gábor – Gábrriel arkangyal

Június 24. Keresztelő Szt. János születése

Szeptember 29. Szt. Mihály, Gabriel és Rafael arkangyalok

December 25. Karácsony – Jézus születése

(Január 6. Vízkereszt)

Karácsonykor született-e Jézus?

A magyar "karácsony" szót rendszerint a téli napforduló ünnepének szláv nevére (*korcun* = átlépő) vezetik vissza. A szót Magyarországon már a 13. század óta a keresztény ünnep értelmében használják.

Máté evangéliuma (2,16) Jézus születését Heródes király (aki elrendelte a két év alatti kisgyermeknek lemészárolását) idejére teszi.

A zsidó történész, Josephus Flavius beszámolója szerint röviddel Heródes halála előtt holdfogyatkozás volt. A csillagászok ezt a holdfogyatkozást i.e. 4-re teszik, ami alapján Jézus legvalószínűbben i.e. 6-ban született.

Lukács evangéliuma viszont Jézus születését a szíriai Cirénus helytartósága alatt tartott népszámlálás idejére teszi. Josephus szerint ez Kr. u. 6-ban történt. E két eltérő beszámoló közötti ellentmondások feloldására számos magyarázat született. Némelyek azt gondolták, hogy Josephus tévedett, és Cirénusnak volt egy másik, rövidebb uralkodása Heródes idején is, vagy hogy Josephus a népszámlálás befejezési idejéről számolt be.

Mindenesetre Jézus születésének pontos dátuma történelmileg ellenőrizhetetlen.

A történetben mindenképp érdemes elgondolkodni a következőkön:

(1) Népszámlálás: A Római Birodalom területén élő minden embernek el kellett utaznia a saját városába, hogy ott összeírják őket. A császár valószínűleg nem időzített volna népszámlálást olyan időpontra, amikor az időjárási körülmények jelentősen megnehezítenek egy ilyen hosszú utat.

(2) Utazás: József és Mária is megtették az útjukat Názáretből Betlehembe, ami egy elég jelentős távolság volt egy utolsó hónapban járó terhes asszonynak olyan időjárási körülmények között, amely akkoriban Izraelben volt.

(3) Szállás: Mivel a fogadóban már nem volt hely, egy istállóban kaptak szállást. Azonban valószínűleg nem egy istálló lett volna a legmegfelelőbb szállás hideg idő esetén egy terhes asszonynak, illetve egy újszülött gyermeknek.

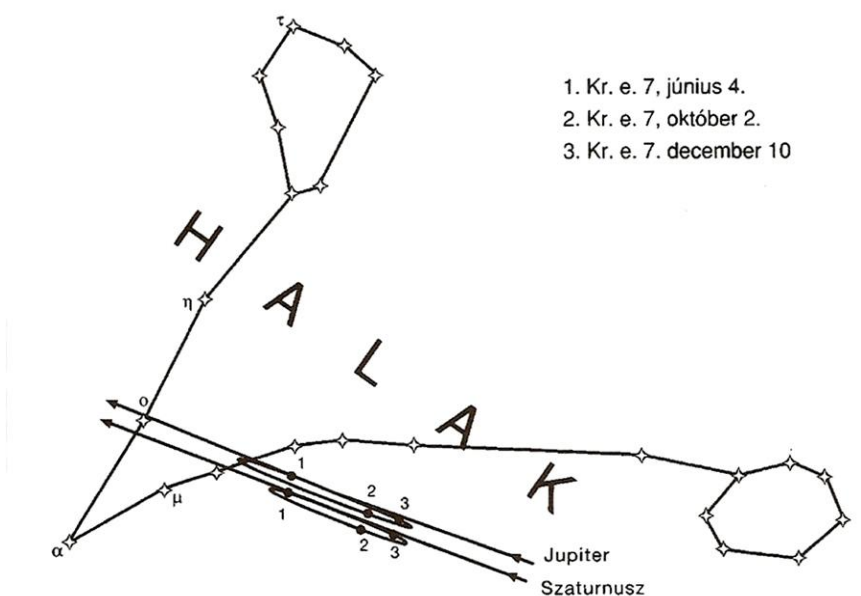
(4) Pásztorok: A pásztorok a nyájukat még a legelőkön őrizték éjszaka, vagyis nem vitték még be őket a téli szállásukra. A decemberi időjárás nem tette volna ezt lehetővé.

Csillagászati megközelítés.

Kepler csillaga.

1603. december 17-én a 32 éves Kepler Prágában megfigyeli a Jupiter és a Szaturnusz együttállását a Nyilasban. Következő évben még kétszer találkoznak és szeptemberben a Mars is csatlakozik hozzájuk. (Triplícitas ignea = tüzes hármas)

1604. október 9-én éjszaka a konjunkciók közelében szupernóva tűnik fel.

Kepler kiszámítja, hogy nagyon hasonló esemény volt i.e. 7-ben. A Halakban. I.e. 6 februárjában a Mars is utolérte a Jup. és Szat-ot. Kiválthatott szupernóvát? Ez lehetett a betlehem-i csillag?

Nagyon lényeges: Éppen precessziós korszakváltás volt. Kosból – Halakba.

Dionysius Exiguus (470-550) keresztény évszámítása.

Dionysius a húsvét időpontjának kiszámítására szolgáló táblázatait 525-ben készítette el. Ebben szakított elődeinek azzal a gyakorlatával, hogy az éveket *Diocletianus* császár trónra lépésének évétől (284) számítsák. *Dionysius* – azzal az indokolással, hogy „méltatlan dolog az éveket olyan ember uralmától kezdve számítani, aki inkább tirannusnak nevezhető, mint császárnak...” – közölte, hogy az éveket „az Úr megtestesülésének” évétől (ab incarnatione Domini) fogja számítani, tehát *Krisztus* születésétől kezdve. Meg is állapította, hogy a *Diocletianus* szerinti éra 248. éve azonos a *Krisztus* születésétől számított 532. évvel. Ezek szerint: 532-ből kivonva 248-at, megkapjuk *Diocletianus* uralkodásának *Jézus* születéséhez viszonyított 1. évét. A diocletianusi éra 1. éve = a *Krisztus* születésének évétől számított 284. évvel.

Dionysius számításaiban azon a törekvésen túl, hogy az eltérő becslések valamilyen középátlagot adjon, csillagászati és asztrológiai tényezők is közrejátszottak. Az akkor leginkább elterjedt egyházi álláspont szerint *Jézus* harmincéves korában feszítettette keresztre *Pontius Pilatus*: ez tehát a 31. évben történt. Ebben az évben húsvét vasárnapja, a feltámadás ünnepe március 25-re esett – ez viszont azonos azzal a nappal, amelyen – három nappal a tavaszi napéjegyenlőség után – *Attis* (kisázsiai isten) hívei istenük feltámadását, a *hilaria* („vidámság”) napját ünnepelték. Így *Krisztus* feltámadásának napja, az első húsvét, egybeesett *Attis* feltámadása napjával. I–II. századi egyházi elméletek *Jézus*nak nem feltámadását, hanem születését tették erre a napra – már szó volt arról, hogy ezt aztán a IV. században december 25-re, ugyancsak Nap-ünnepre, *Mithrasz* és *Héliosz* napjára helyezték át. Ma a katolikus ünnepi naptárban március 25. az „angyali üdvözet”, *Annuntiatio Sanctae Mariae* napja.

A Dionysius Exiguus-féle számítás szerint *Jézus* születésének, azaz „az Úr megtestesülésének” éve lett az *új időszámítás 1. éve*, amely azonos a 195. olimpiai játékok (azaz a 195. olimpiász 1.) évével, Róma alapításának 754. évével, valamint a Szeleukida-számítás 312. évével.

A *Dionysius Exiguus* által bevezetett időszámítási rendszer fokozatosan kiszorította a használatból az attól eltérő évszámlálási módszereket. A 700 körüli évek angolszász tudósa, *Beda Venerabilis*, világkrónikájában az eseményeket már *Krisztus* születésétől fogva keltezte. *Nagy Károly* (768–814) idejétől fogva a világi jellegű feljegyzésekben, okmányok keltezésében is ezt alkalmazták – csak Bizáncban ragaszkodtak a saját világérájukhoz. A XI. századtól kezdve Európa nagy részében már kizárólag a *Krisztus* születése szerinti évszámítást alkalmazták.

A *Krisztus* születését csak a XVII. század óta keltezik „Krisztus születése előtt” jelzéssel. Ez oly módon történik, hogy az *időszámításunk első évét* (*Jézus születési évét*) megelőző évet nevezik „Krisztus születése előtti első év”-nek. Így azonban egy év, a „0” (nulladik) év kiesik a számsorból, és két egymást követő év (i. e. 1 és i. sz. 1) közötti számtani különbség 2 lesz. Ennek következménye az, hogy minden olyan időköz, amely átnyúlik ezen az időszakon, egy évvel hosszabbnak tűnik a valóságosnál.

A tudományos igényű kronológiában és a csillagászatban ezt a hibát úgy küszöbölik ki, hogy az i. e. jelzésű éveket negatív előjellel és eggyel csökkentett abszolút számmal tüntetik fel, pl. i. e. 27 = – 26.

Dionysius Exiguus számításain alapuló időszámításunk tehát több szempontból is pontatlan, problematikus. Elsősorban azért, mert *Krisztus* nem „Krisztus születésének évében” született. Ezért teljesen indokolt, már csak a félreértések elkerülése végett is, az az eljárás, hogy a korábban szokásos elnevezés helyett „időszámításunk szerinti”, illetve „időszámításunk (kezdőpontja) előtti” évekről beszéljünk – anélkül természetesen, hogy az évek hagyományosan kialakult sorszámozását meg akarnánk változtatni.

Az is indokolt, hogy – bár az évek ezen az alapon történő számozása keresztény jellegű – nem „keresztény”, hanem „polgári időszámítás”-nak nevezzük: hiszen elterjedtsége szélesebb körű, mint a keresztény vallásoké.

Az év melyik napján születhetett Jézus?

Krisztus *születésnap*i dátumának a kérdése a húsvét ügyével párhuzamosan merült fel. A latin egyházatyák, Tertullianus-szal az élen a március 25-öt látták helyesnek, a görögök az *Artemision* 14-et, ami a római naptár szerinti *Aprilis* 6.

Ehhez járult hozzá az a korabeli népszerű zsidó elképzelés, miszerint Isten prófétái ugyanazon a napon halnak meg, mint amelyen fogannak vagy születnek. Krisztus fogantatásának és halálának napját azonosnak véve, és a szükséges kilenc hónapot hozzáadva jutottak el nyugaton a december 25-höz, illetve keleten a január 6-hoz.

Az egyház keleti felében előbb ünnepelték a karácsonyt, mint a nyugatiban, és a január 6 egyszerre volt Krisztus születésének és megkeresztelkedésének ünnepe. Nyugaton a december 25-i dátum választását két korabeli eretnecség elleni harc is előmozdította: az arianizmus tagadta, hogy Jézusban Isten lett emberré, az adopcionizmus szerint pedig Jézus csak a keresztségekor vált Isten Fiává; ezért nem akarták összemenni a megszületés és a megkeresztelkedés eseményét. A december 25-i karácsonyi ünnep a 4. századtól terjedt el, latin területen 325 után, Konstantinápolyban és Antiókiában 380 körül, Alexandriában csak 430 körül.

Az első itáliai kalendáriumot, amelyben a december 25-i dátum hivatalos keresztény ünnepként jelent meg, 354-ben adták ki. A karácsony hat-, később négyhetes előkészületi időszaka (*adventus*) az 5. század körül, a mai Franciaország területén keletkezett.

Kiforgatták sarkaiból a világot – „feje tetejére állított” a naptárunk.

Talán örökre homály fedi Jézus valódi születési dátumát. Ami Máté evangéliumában le van írva a születés körülményeiről – szerintem – nem más, mint egy asztrális képzet. Egy messiás horoszkópja. Arámi nyelven íródott. Asszír és perzsa területeken használták, ahol erős volt az asztrológia művelése.

Adrian G. Gilbert kutatásai szerint Jézus az Oroszlán jegyében I.e. 7. július 29-én született.
„És egy a vének közül monda nékem: Ne sírj: Ímé győzött a Júda nemzetségéből való oroszlán, Dávid gyökere, hogy felnyissa a könyvet és felbontsa annak hét pecsétét”
(Jelenések 5,4-5)

Gilbert ókori egyiptomi párhuzamot vél felfedezni.

Máté egy keresztény gnosztikus volt. Valószínű, hogy antiokhiai vagy alexandriai lakos volt és ismerte az egyiptomi vallás és pogány kultusz elemeit.

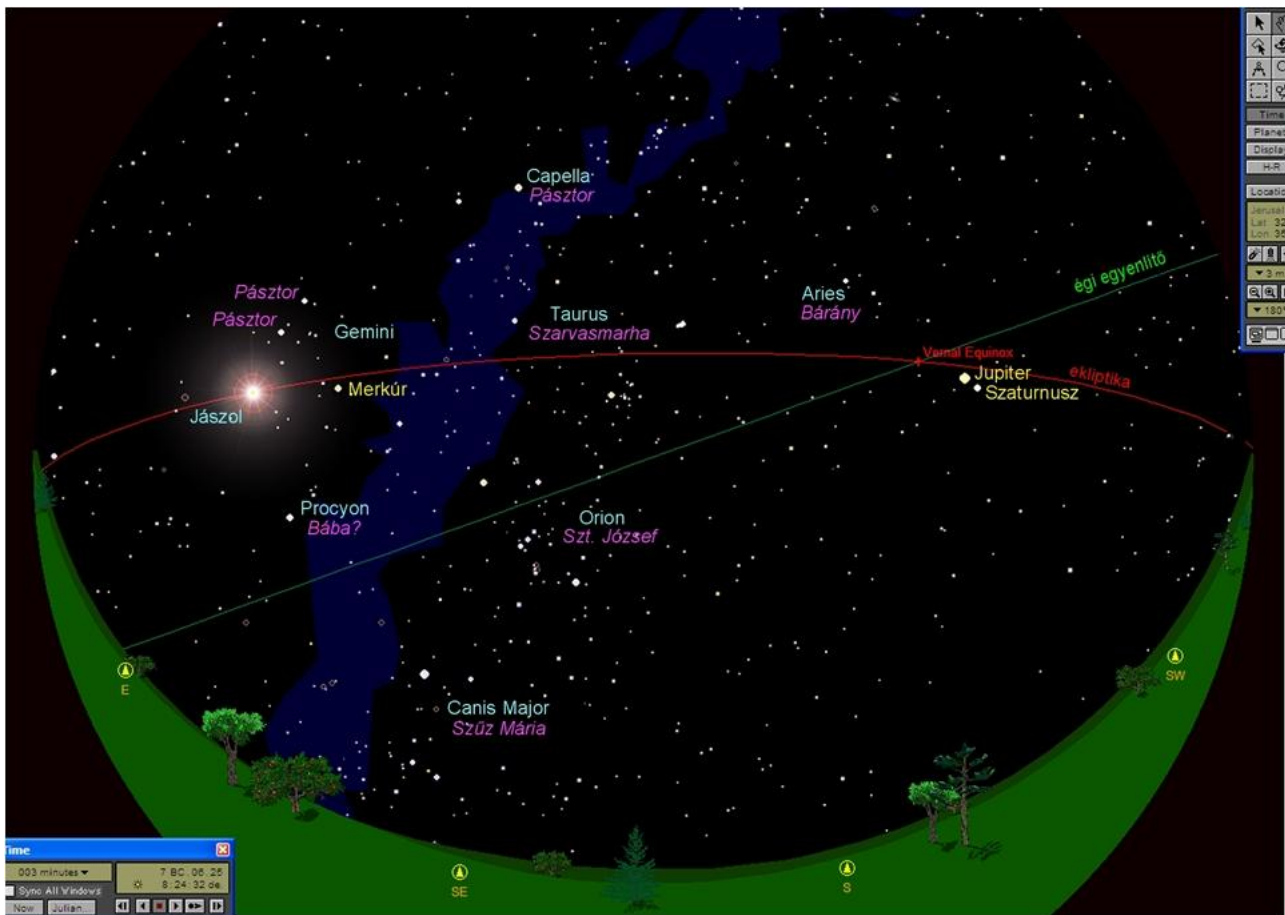
Evangéliumának célja, hogy az új hit, a kereszténység számára áttérőket, követőket nyerjen, ezért arra törekedett, hogy evangéliumát ennek megfelelően alakítsa ki.

Megértette az ősi misztériumok és a kereszténység közötti kapcsolatokat és ezeket hangsúlyozni kívánta a beavatottak számára. „akiknek van fülük a hallásra”.

Így Máténál az új keresztényi rendben Ozirisz, Ízisz és Hórusz eredeti egyiptomi hármasságát József, Mária és Jézus váltja föl.

Ezt tudva elemezhetjük Krisztus születését ábrázoló jelenetet és beleláthatunk annak mélyebb jelentésébe, amit a „beavatott” keresztény ikonográfusok is érthettek.

E szerint Máriának és Józsefnek van az égbolton csillag-megfelelője. Makrokozmoszban ők a Szíriusz, illetve az Orion csillagkép.

A szimbolizmus azonban ennél sokkal szélesebb: Jézus a hagyományok szerint egy istállóban született, amely az állatok lakhelye. Ez a zodiákus, az állatöv, az „állati ösvény” amit a Nap egy év alatt bejár.

Márián és Józsefen kívül két szimbolikus állat is jelen van: ökör (Taurus) és bárány (Kos).

Három pásztor figyeli a jelenetet: három fényes csillag: Capella, Castor és a Pollux. Jelentős tényező: az ekliptikától északra, a „hegyekben” vannak, amikor az angyalok szólítják őket.

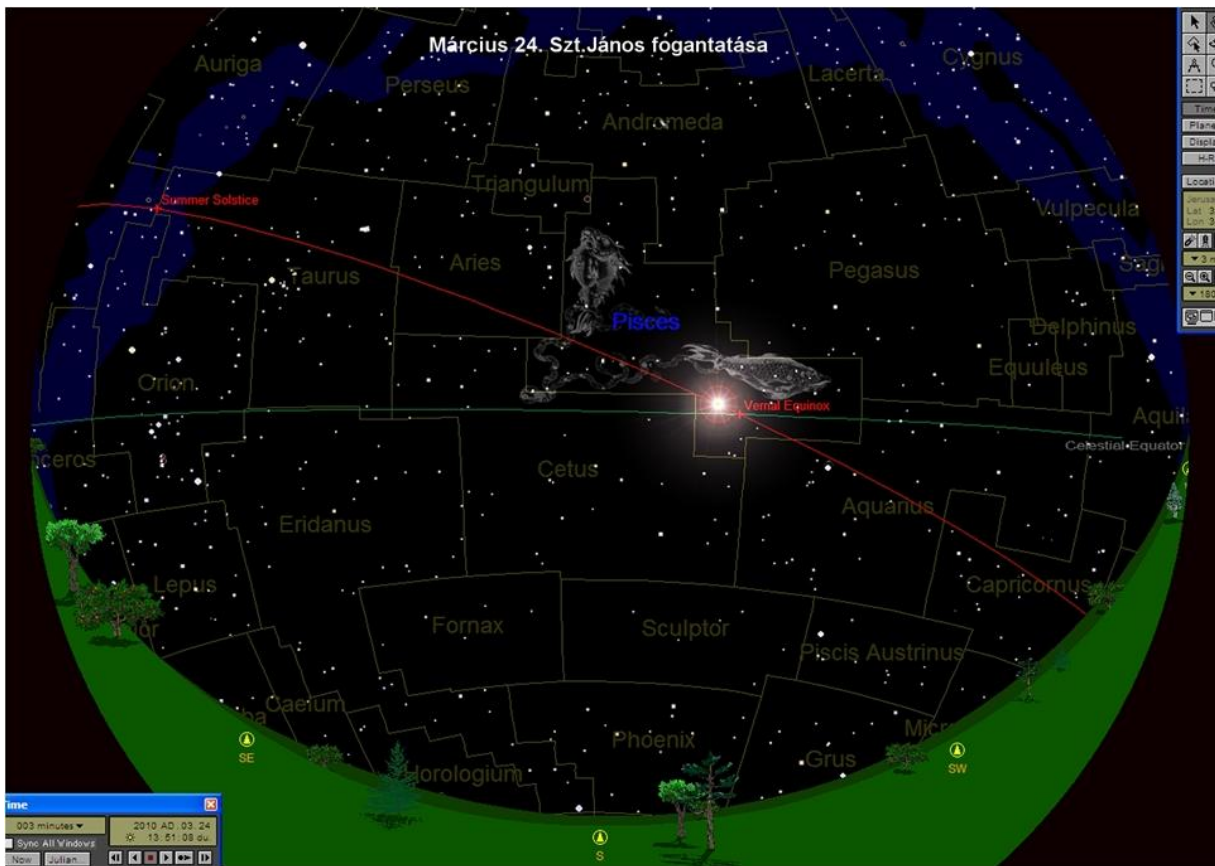
A csecsemő Jézus egy jászolban fekszik Betlehembben „a kenyér házában”. Izrael 12 törzsét egy-egy jelhez kapcsolták: Júda volt az Oroszlán törzse, ennél fogva a jászolban fekvő Jézus azt jelenti, hogy ő Betlehembben, az Oroszlán jegyében van. Ezt jelképezi az, hogy a Nap az Oroszlán jegyében kel fel, azaz születik meg.

A Procyon pedig talán a Bábaasszony lehet.

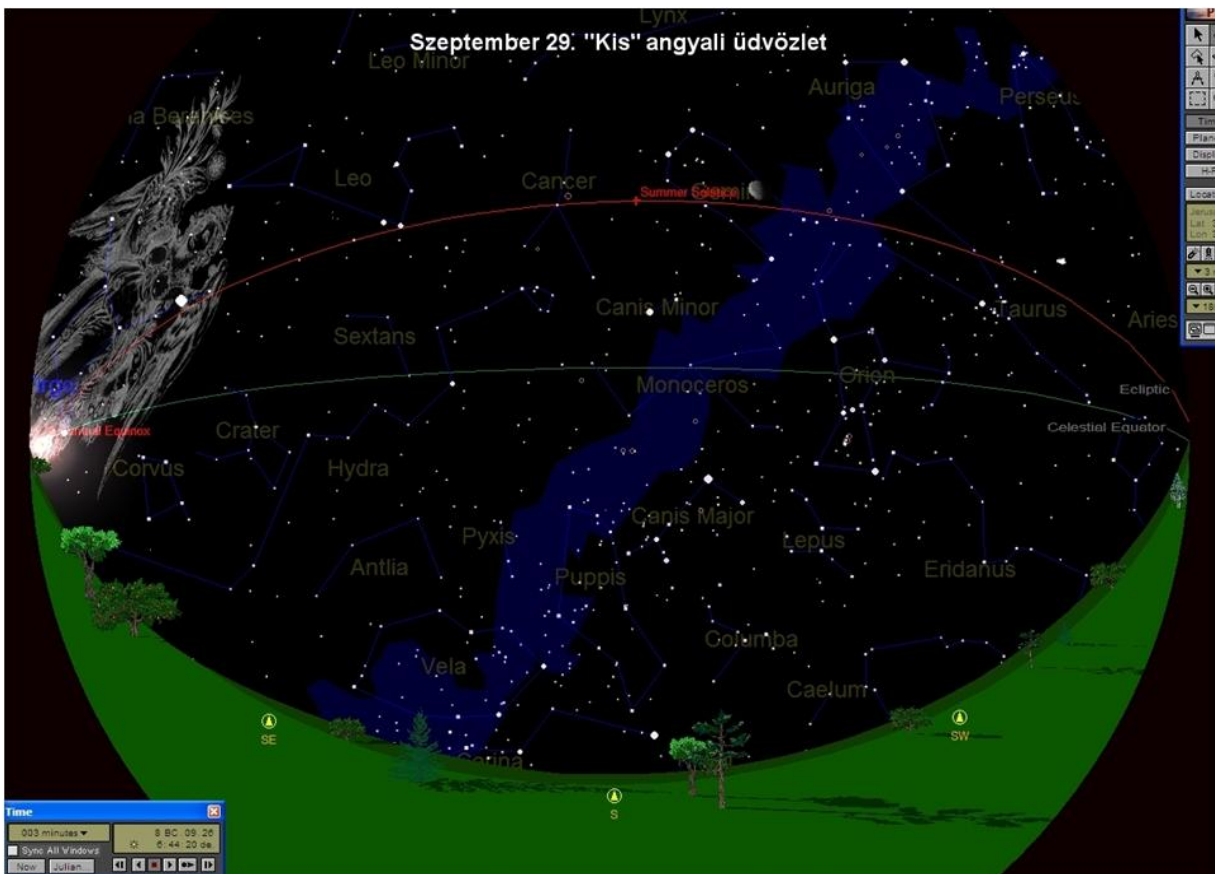
Bolygók helyzete: a hermetikus filozófia értelmében amikor egy lélek megszületik, azoknak a bolygóknak (alsóbb szintű mennyek istenei) ajándékában részesül, amelyek jelen vannak a születéskor az égbolton. Három királyok – asztrális megfelelője.

Arany (uralkodás) a Jupitertől, mirha (hosszú élet) a Szaturnusztól és tömjén (mágikus hatalom) a Merkúrtól.

Lukács evangéliuma szerint Jézus fogantatása (március 24.) 6 hónappal Keresztelő Szt. János fogantatása előtt történt.

Ez azt jelentette, hogy Szt. János születésnapját (június 24.) a nyári napfordulókor lehetett ünnepelni.

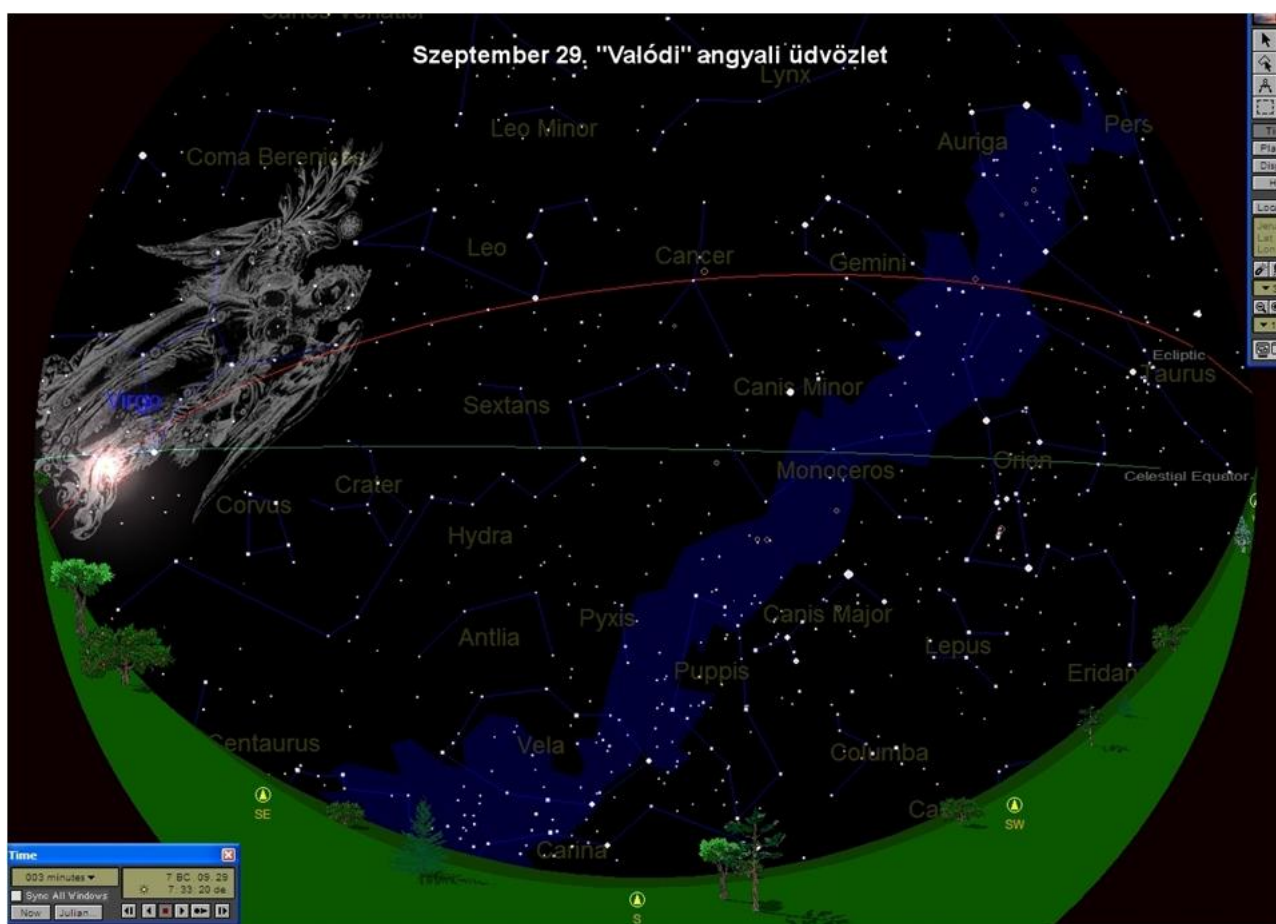
Zakariásnak megjelenik Gábriel és elmondja, hogy Erzsébet gyermeket vár.
„Kis mennyei üdvözlet” szeptember 29.

Jézus születése: december 25.

Az évet negyedelő napok a két „unokatestvérrel” Jézussal és Szt. Jánossal, valamint a két arkangyallal, Mihállyal és Gábriellel kapcsolatosak.

Ezek az ünnepnapok olyan párokat alkotnak, amelyek mind teológiai, mind biológiai értelemben jelentéssel bírnak.

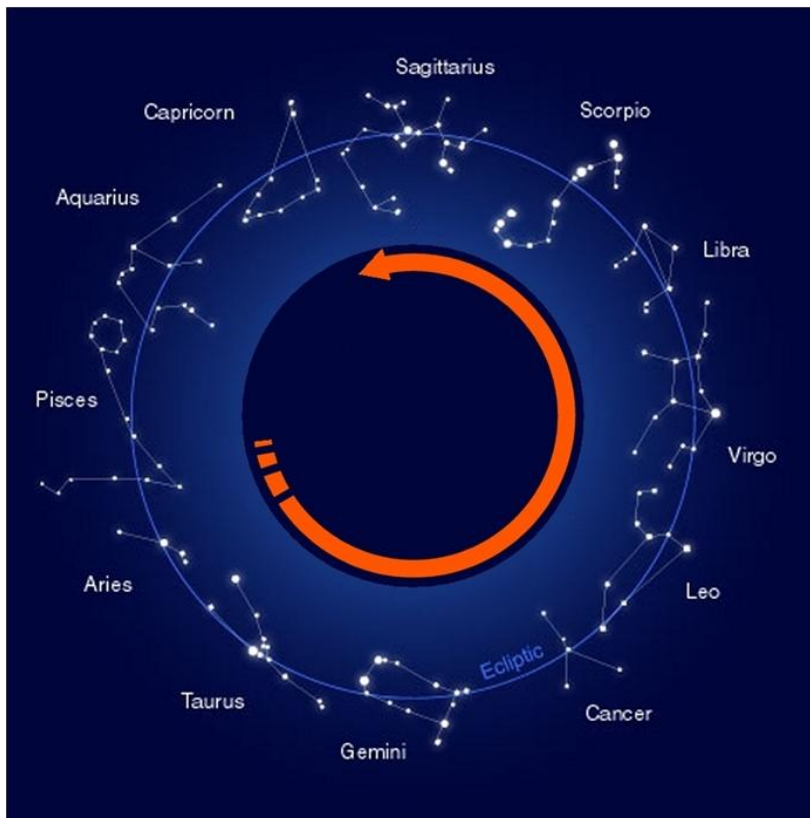
Március 24-én (Gábriel – Angyali üdvözlet) a Szűz csillagkép napnyugtakor kel.
Pontosan akkor, amikor a Nap lenyugszik, a Spica megjelenik a horizonton.

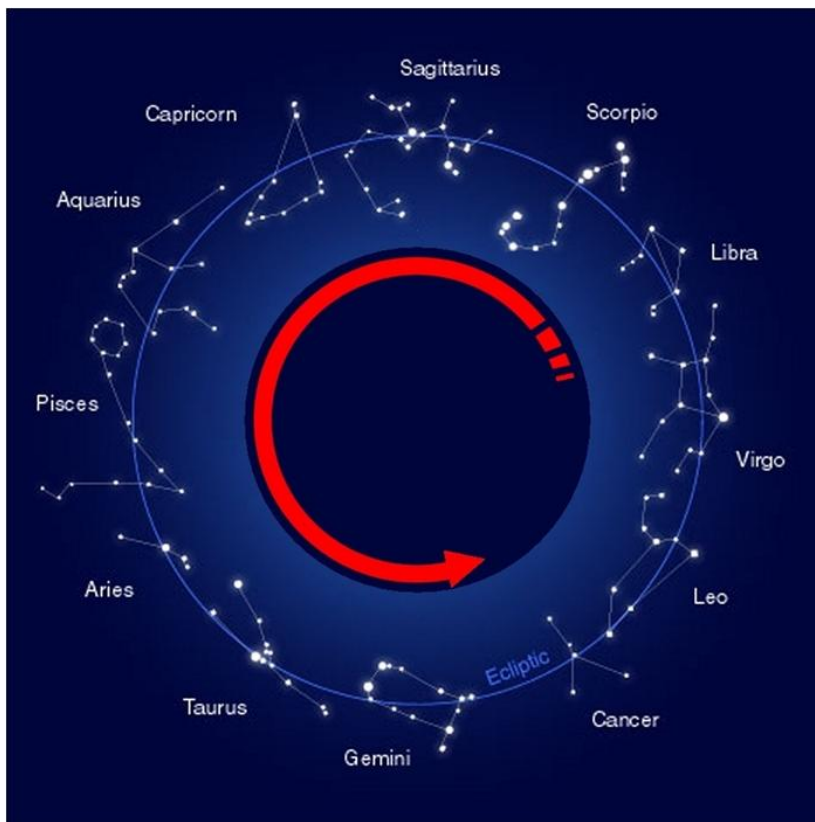
Szeptember 29-én (Szt. Mihály – Kis angyali üdvözlet) viszont a Nap együttállásban kel föl a Spicával!

Mindkét esemény kapcsolatban van a Szűz (Szűz Mária) csillagképpel!

Június 24-én a Nap a Rák (Jászol) csillagképben van.

Szt János fogantatása és születése

Jézus fogantatása és születése